

Justis- og
beredskapsdepartementet
postmottak@jd.dep.no
Postboks 8030 Dep,
0030 Oslo

Vår dato: 22.01.2015

Vår referanse

Deres dato: 04.12.2014

Deres referanse

Vår saksbehandler tw

Høring - forslag til endringer i politiloven og ekomloven - mobilregulerte soner mv.

Høringen omhandler myndighetenes inngripen i mobilnettverkene som utgjør et av fundamentene for det digitale samfunnet, verdiskaping i Norge, den enkeltes kommunikasjon og utøvelse av rettigheter som ytringsfrihet, kildevern i kontakt med pressen, kontakt med profesjonelle om sensitive spørsmål etc.

IKT-Norge viser til flere tidligere høringssvar vedrørende "mobilregulerte soner", realitetene og vurderingene i saken fremstår som ved tidligere høringer. Forslagene som nå er på høring gjelder anvendelse av både jamming av signaler og oppfangning av informasjon fra samfunnskritisk infrastruktur. Høringen omhandler altså forslag som i ytterste konsekvens vil gi for eksempel operasjonsleder adgang til å på eget initiativ overvåke, gripe inn i og eventuelt sette grunnleggende funksjoner i samfunnet ut av drift.

I høringsdokumentet understreker departementene alvorret når det blant annet helt riktig skrives at "politiets bruk av metodene potensielt vil kunne medføre alvorlige konsekvenser for samfunnet dersom for eksempel nødsamtaler ikke kommer frem". Videre vil det ved innsamling av informasjon være stor sannsynlighet for at sensitiv informasjon om tilfeldig tredjepart inngår i dataene som samles inn.

Iverksetting av tiltak

Høringsdokumentet viser til alvorlige hendelser som grunnlag for å begrunne bruk inngripende virkemiddel. Debatten på Stortinget om innføring av datalagringsdirektivet i Norge var basert på tilsvarende alvorlige hendelser, men ledet til et krav om domstolsbehandling for tilgang på data.

I forslaget som nå er på høring foreslås det altså at politiet selv skal kunne ta beslutning om, og iverksette, tiltak som innsamling av data tilsvarende Stortinget da mente kun kunne gjøres tilgjengelig for politiet etter en grundig og uavhengig vurdering i domstolen.

Inngripen i samfunnskritisk infrastruktur ved de foreslåtte tiltakene er så alvorlig at det som et minimum må legges opp til domstolsvurdering i hvert enkelt tilfelle. Tiltakene skal eventuelt benyttes begrenset til de situasjonene som forslaget legger opp til. Dermed bør det være mulig å gjøre nødvendige hastevurderinger ved at domstolen stiller nødvendige ressurser tilgjengelig for å vurdere forespørsler om tiltak når det er nødvendig fremfor å flytte vurderingen til politiet ved for eksempel operasjonsleder.

I lys av alvorlighetsgraden i både hendelsene myndighetene ønsker å forebygge og/eller etterforske og muligheten for negative konsekvenser ved bruk av tiltakene er det grunn til anta at kostnadene ved å gjøre tilgjengelige ressurser i domstolene bør fremstå som akseptable.

Rapportering og transparens

Dersom tiltak av så inngripende art skal være tilgjengelig for forebyggings- og etterforskningsformål er det avgjørende for tillitten til myndighetene, tiltakene og nettverkene at informasjon om både bruken og resultatene tilgjengelige for andre myndigheter, nettverkseierene og offentligheten forøvrig.

Det er grunn til å anta at involverte myndigheter i noen tilfeller kan ha behov for å forsinke offentlighetens tilgang til informasjon om bruken av tiltakene. Det er likevel avgjørende at både myndigheter og nettverkseiere er tilstrekkelig informert til å kunne håndtere konsekvensene for infrastrukturen og andre tjenester så raskt som mulig, og før en evt forsinkelse på allmenn tilgjengeliggjøring av informasjon om bruken av tiltak.

I tillegg til debatten om datalagringsdirektivet viser også debatten i forlengelse av avsløringer av IMSI catchere i Oslo i desember 2014 at transparens og tillitt til mobilnettverkene og andre digitale kommunikasjonsløsninger er av avgjørende for tillitten til demokratiet, samfunnets funksjoner og den enkeltes muligheter til å delta i samfunnet med de rettigheter vi tar for gitt i det norske demokratiet.

Inngripen i nettverkene

For nettverkseiere og andre tjenesteleverandører er det avgjørende for å kunne innfri forventninger og avtaler til drift med blant annet høy oppetid, stabilitet og integritet til både offentlige private kunder at aktørene er kjent med eventuell bruk av tiltakene som er foreslått.

Videre har den offentlige debatten om behov for robuste nettverk vist at det er enighet mellom IKT-næringen, myndighetene og brukerne om et behov for kontinuerlig fokus på mer robuste og sikre nettverk og tjenester. I forlengelse av den pågående debatten, og forsterket av avsløringene av IMSI catchere sentralt plassert i Oslo, er det en klar forventning til IKT-næringen om at den gjør sitt ytterste for å hindre den type inngripen i nettverket mobilregulerte soner utgjør. Fra et operatørperspektiv vil det være meget vanskelig å skille mellom utstyr som bryter inn i nettet i regi av norske myndigheter og utstyr andre aktører eller andre lands myndigheter bryter inn i nettverkene med.

IKT-Norge mener

- Mobilregulerte soner er et alvorlig inngrep i samfunnskritisk infrastruktur og brukernes forventninger til at mobilnettverkene ivaretar personvern, informasjonssikkerhet, etc.
- Bruken av mobilregulerte soner er i praksis et angrep på nettverket, tjenestene og kommunikasjonen mellom brukerne.
- Det legges betydelig ressurser i beskyttelse, også etter forventninger fra både myndigheter og brukere, mot den type alvorlig inngripen i mobilnettverkene forslaget legger opp til.
- Dersom myndighetene går til det skritt å benytte tiltak som mobilregulerte soner er en alvorlig inngripen som må bygges på uavhengig vurdering fra domstol.
- All eventuell bruk av mobilregulerte soner må rapporteres til øvrig relevante myndigheter og nettverkseiere i tillegg til den begrensede og nærmest frivillige rapporteringen som foreslås.
- Det må vurderes om, og eventuelt hvordan, myndighetene skal varsle tilfeldige som får sin kommunikasjon forstyrret og/eller overvåket kan varsles om dette på linje med krav private aktører møter fra både norske og europeiske myndigheter dersom personopplysninger er på avveie eller det oppstår brudd på personopplysningsloven.
- Myndighetene må også finne en måte å informere offentligheten om omfanget og bruken av tiltakene.
- Eventuell utsatt rapportering kun bør finne sted unntaksvis og etter kjennelse fra domstol.

IKT-Norge stiller seg til disposisjon for departementene i det videre arbeidet med mobilregulerte soner.

Hilsen

Torgeir Waterhouse
Direktør internett og nye medier
IKT-Norge

kopi:
Nina Helene Norby, nina.norby@jd.dep.no
Kurt Arne Sandvik, kurt-arne.sandvik@sd.dep.no